

Konfiskeerimiste ülevaade

Urvo Klopets

KOKKUVÕTE

1. 2013. aastal konfiskeeriti jõustunud kohtulahenditega kriminaaltulu 1,38 miljoni euro väärtuses (s.h konfiskeeritud esemete väärtus). Koos nn asenduskonfiskeerimisega ulatus konfiskeeritava vara väärtus 3,09 miljoni euroni.
2. Võrreldes 2012. aastaga konfiskeeritud reaalse vara väärtus vähenes. 2012. aastal konfiskeeriti reaalselt olemasolevat vara 1,68 miljoni euro ulatuses. Koos nn asenduskonfiskeerimisega (s.o riigi nõuded) konfiskeeritud vara kasvas 1,91 miljonilt 3,09 miljoni euroni. Konfiskeeritud vara väärtuse suurenemist või vähenemist mõjutavad oluliselt üksikud kriminaalasjad.
3. Vara konfiskeerimist kohaldati 173-s kriminaalasjas.
4. Kõige enam vara (arvestamata asenduskonfiskeerimisi) konfiskeeriti Põhja ringkonnaprokuratuuri menetlustes (427 492,2 eurot), järgnesid Lõuna ringkonnaprokuratuur ja riigiprokuratuur.
5. Konfiskeeritud vara sisaldas sularaha, kinnistuid, autosid, ehteid jm rahalist väärtust omavaid esemeid.
6. Konfiskeeritud vara väärtus ühes menetluses oli keskmiselt (mediaanväärtus) 1055 eurot.
7. Üle poole (57%) kriminaaltulust konfiskeeriti narkootikumidega seotud menetlustes.
8. Enam kui kolmandikus narkokuritegudega seotud süüdimõistvates kohtuotsustest kohaldati konfiskeerimist. Korruptsiooni- ja rahapesukuritegudega seotud jõustunud otsustes kohaldati konfiskeerimist umbes pooltel juhtudel.
9. Vara laiendatud konfiskeerimine moodustas 64% kõikidest konfiskeerimistest.
10. Vähemalt 6400 eurot konfiskeeriti 33-s kriminaalasjas. Nendes menetlustes konfiskeeriti 86% konfiskeeritud varast.

Kriminaalpoliitika analüüs

Nr 7/2014

www.kriminaalpoliitika.ee

www.just.ee

JUSTIITSMINISTEERIUM

SISSEJUHATUS

Ülevaade kajastab 2013. aastal jõustunud kohtulahenditega konfiskeeritud kriminaaltulu. Arvestatud on ka neid kriminaalasju ja konfiskeerimisi, mil **raha** konfiskeeriti KarS § 83 (või mõne eriosa koosseisu) alusel kuriteo vahetu objekti või vahendina (nt mõne rahapesu, majandus- või korrupsioonikuriteo puhul)¹, samuti KrMS § 126 alusel (kuriteoga saadud vara, mille tagastamist seaduslik valdaja ei taotle; konfiskeerimisele kuuluv vara, mille seaduslikku valdajat ei ole tuvastatud). Summa sisaldab nii konfiskeeritud raha kui ka muud vara (autod, ehted, kinnisvara jne). Lisaks toodud summadele konfiskeeriti 6 autot ja paar telerit jms, mille väärtus ei ole teada.

Sarnaselt 2012. aasta ülevaatega kajastatakse käesolevas ülevaates andmeid eraldi reaalselt konfiskeeritud vara ning väljanõutava vara osas. Väikese mööndusega on reaalse vara olemasoluna arvestatud ka seda, kui isikult konfiskeeriti ja nõuti § 84 alusel sisse mingi summa raha ning selle tagamiseks jäeti nõude täitmiseni aresti alla kinnisvara, auto või muu vara. Samuti on käsitletud aasta andmetes konfiskeeritud muu vara (s.o vara, mis ei ole raha) väärtust (varem viidati vaid autode ja kinnistute arvule). Kui ei ole viidatud teisiti, siis on ülevaates analüüsitud detailsemalt neid andmeid, milles konfiskeeriti reaalselt olemasolev vara (kasutatud nii terminit „reaalne vara“ kui ka „olemasolev vara“).

Käesolevas analüüsis on kasutatud mõistet „asenduskonfiskeerimine“ tähenduses, mille kohaselt reaalselt konfiskeeritud ja selle tagamiseks ei olnud ka vara arestitud, kuid isiku vastu esitati nõue tasuda summa riigituludesse.

Andmed konfiskeeritava vara osas kogutakse käsitsi kõikide kohtuotsuste hulgast. Kohtuotsustes üldjuhul viited vara väärtusele puuduvad (nt autod, kinnisvara jms) ning seetõttu on nende osas kogutud andmed vara arestimise määrustest vm kättesaadav info.

KONFISKEERIMINE VARA LIIGI ALUSEL

Arvestades ka neid kriminaalasju, milles reaalselt konfiskeeritud (vaid nõuti sisse), konfiskeeriti 2013. aastal kokku vara 3,09 miljoni euro väärtuses 173-s kriminaalasjas.² Reaalse vara konfiskeerimine (s.o olemas olnud ning arestitud vara) leidis aset 1,38 miljoni euro ulatuses 164-s menetluses. Reaalse vara alla on arvestatud ka need juhtumid, mil raha küll ei olnud olemas ning nõuti sisse KarS § 84 alusel, kuid selle tagamiseks jäeti nõude täitmiseni aresti alla kinnisvara, auto või muu vara. Ühel juhul ei ole siiski osaliselt tagatud nõuet reaalse konfiskeerimise hulka arvestatud, sest puudus selgus selles, kui suures osas summa tagatud oli:

2013. aastal konfiskeeritud reaalse vara väärtus oli väiksem kui 2012. aastal, kuid koos asenduskonfiskeerimistega (mil süüdimõistetule esitati nõue) oli konfiskeeritud vara väärtus kõrgem. Kuigi reaalselt konfiskeeritud vara väärtus vähenes 18%, mõjutavad konfiskeeritud vara kasvu või langust üksikud kriminaalasjad: kui 2012. aastal konfiskeeriti ühes korrupsioonikuritegudega seotud kriminaalasjas vara enam kui 180 000 euro väärtuses, siis 2013. aastal oli kõikides korrupsiooniga seotud kriminaalasjades konfiskeeritud vara väärtus 6232,3 eurot.

¹ Seega pole arvestatud näiteks juhtumeid, mil konfiskeeritakse auto näiteks narkokuriteo toimepanemise vahendina, kuid altkäemaksusummad on arvestatud

² Arvestusest on jäänud välja 6 autot, mille väärtus ei olnud teada, samuti paar telerit jm.

Tabel 1. Konfiskeeritud vara väärtus (miljonites), 2012-2013

	2012	2013	Muutus (mln)	%
Olemasoleva vara konfiskeerimine	1,68	1,38	-0,3	-18%
Vara konfiskeerimise koos asenduskonfiskeerimisega	1,91	3,09	1,18	62%

Reaalselt konfiskeeritud vara väärtusest moodustas esemete jm (s.h kinnistud) konfiskeerimine alla poole (konfiskeeritud raha osakaal oli 57%, 780 254,31 eurot). Samas mõjutab summat see, et kõikide esemete osas ei olnud konfiskeeritu väärtus teada³. Muu konfiskeeritud kuritegelik tulu (s.h need, mille väärtus analüüsi käigus jäi selgitamata) sisaldas 63 autot (2012: 30) ja 4 mootorratta, 2 ATV konfiskeerimist.⁴ Samuti konfiskeeriti 6,5 kinnistut, arvuteid, mobiiltelefone, ehteid, tööriistu jm.

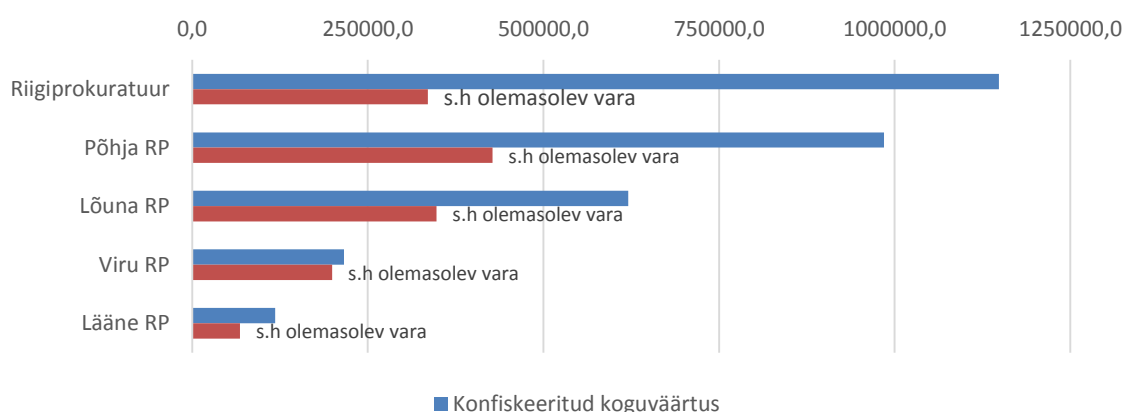
KONFISKEERIMINE MENETLUSLIIGITI JA KONFISKEERITAVA VARA OLEMASOLU ALUSEL

Kõige enam konfiskeerimisega seotud menetlusi oli Põhja ringkonnaprokuratuuris: 2013. aastal jõustus selliseid kohtulahendeid 81, järgnesid Viru (32), Lõuna (28), riigiprokuratuur (16) ning ja Lääne ringkonnaprokuratuur (16).

Tabel 2. Konfiskeeritud vara 2013. aastal prokuratuuride lõikes

	Konfiskeeritud koguväärtus (s.h nõuded)	Konfiskeeritud ning välja mõistetud raha ja muu rahaline nõue (nt aktsiad)	Konfiskeeritud muu vara väärtus (sõidukid, kinnisvara jms)	Reaalselt konfiskeeritud (s.o olemasoleva) vara väärtus
Põhja RP (81)	984 574,5	791 553,6	193 020,9	427 492,2
Lõuna RP (28)	620 834,0	443 356,3	177 477,7	347 772,3
Lääne RP (16)	118 033,1	77 620,5	40 412,6	67 998,1
Viru RP (32)	216 116,4	88 326,6	127 789,8	199 261,4
Riigiprokuratuur (16)	1 148 263,9	1 085 668,1	62 595,7	335 489,0
Kokku	3 087 821,8	2 486 525,2	601 296,6	1 378 012,9

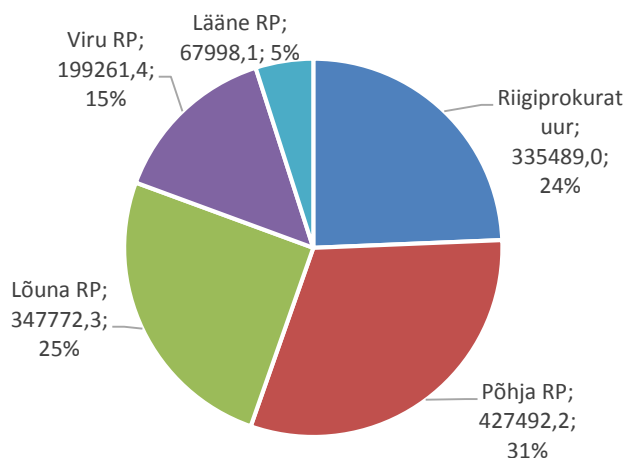
Kuigi nn asenduskonfiskeerimiste (nõuded, mida ei olnud tagatud arestitud varaga) varade koguväärtuse osas konfiskeeris enim riigiprokuratuur, siis olemasoleva vara arvestuses konfiskeerisid enim Põhja ning Lõuna ringkonnaprokuratuurid. Kõige väiksem oli konfiskeerimiste arv Lääne ringkonnaprokuratuuris.

Joonis 1. Konfiskeeritud vara prokuratuuride kaupa

³ Sellisteks esemeteks olid kuus autot, kolm telerit, masin leiva küpsetamiseks, tolmuimeja otsikud.

⁴ Arv ei sisalda joobes juhtidelt konfiskeeritud sõidukeid.

Ligi kolmandik realselt konfiskeeritud varast konfiskeeriti Põhja ringkonnaprokuratuuri menetlustes, Lõuna ringkonnaprokuratuuri ja riigiprokuratuuri menetlustes neljandik.

Joonis 2. Realselt konfiskeeritud vara osakaal prokuratuuride lõikes

Realselt konfiskeeritud vara konfiskeerimine leidis peamiselt aset kokkuleppemenetluses (84% konfiskeeritud varast; 1,2 miljonit eurot 137-s lahendis), üldmenetluses konfiskeeriti 10% varast (16 lahendiga konfiskeeriti ligi 75 000 eurot). Ühes menetluses konfiskeeritud reaalse vara väärtus oli keskmiselt 1055 eurot (mediaan), suurim realselt olemasoleva vara väärtus ühes menetluses 121 800 eurot.

KONFISKEERITUD VARA KURITEOLIIGITI

Kõige enam konfiskeeriti olemasolevat vara narkokuritegudes⁵, mis moodustas enam kui poole kogu konfiskeeritud varast⁶. Majanduskuritegude osakaal moodustas enam kui kolmandiku konfiskeeritust.⁷ Ligi neljandik konfiskeeritust oli seotud kuritegeliku ühendusega.⁸

Tabel 3. Konfiskeerimine kuriteoliikide alusel

Märkus: Kuna kuriteoliigid osaliselt kattuvad (näiteks konfiskeerimine kriminaalasjas, milles isikud mõistetakse süüdi nii narko- kui ka rahapesukuriteos), sisaldub sellisel juhul sama kriminaalasi mitmel real ning koondsumma ei kattu ridade summaga. Selliseid kattuvusi oli nii narko-, majandus- kui ka kuritegeliku ühenduse kriminaalasjades.

Kuriteoliik	Realselt konfiskeeritud vara	Realselt konfiskeeritud vara osakaal kuriteoliigiti (%)	Asendus-konfiskeerimine (nõudeõigused)	Asenduskonfiskeerimise (nõudeõigused) osakaal kuriteoliigiti (%)
Narkokuriteod	78 1312,8	57%	1 378 408,3	81%
Korruptsioon	6 232,3	0%	64 861,2	4%
Majanduskuriteod (s.h rahapesu)	522 291,4	38%	660 550,8	39%
Rahapesu	209 544,7	15%	430 000,0	25%
Kuritegelik ühendus	312 481,6	23%	15 400,0	1%
Inimkaubandus	37 236,9	3%	32 753,2	2%
Muu	174 042,3	13%	3 235,5	0%

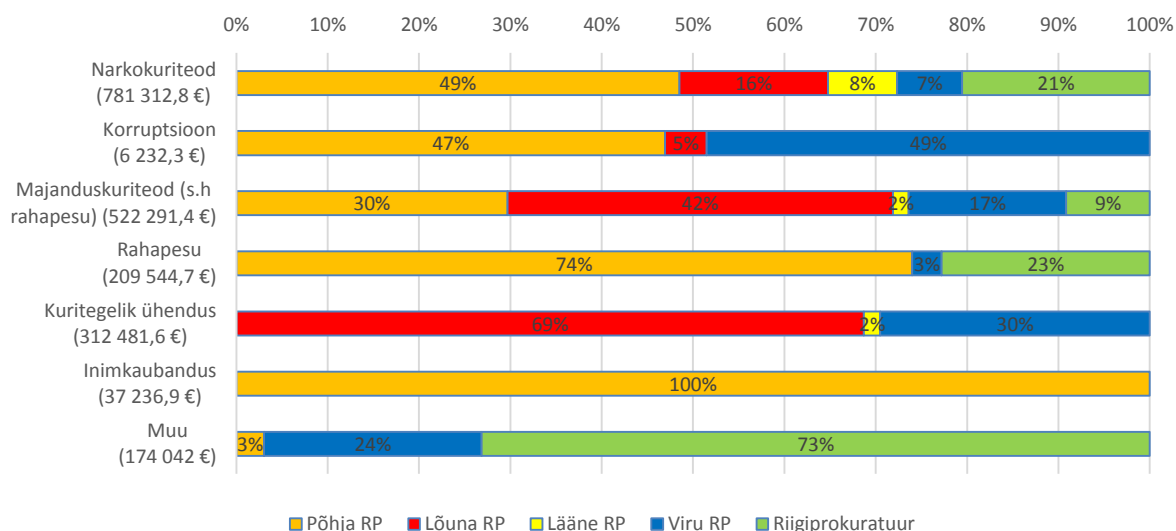
⁵ Oluline on märkida, et narkokuritegudes on siiski arvestatud osaliselt Põhja ringkonnaprokuratuuri alla ka need menetlused, mil menetlev prokurör tegelikult asus menetlemise faasis Riigiprokuratuuri koosseisu.

⁶ S.h kaks rahapesuga seotud konfiskeerimist.

⁷ Samas oli majanduskuritegude (mõlemal juhul rahapesu) osas kaks kriminaalasja, mis sisalduvad ühtlasi narkokuritegude all (olemasoleva vara väärtus kogusummas 152 009,7 eurot), samuti kuus kriminaalasja, mis sisaldasid ühtlasi kuritegeliku ühenduse all (olemasoleva väärtus kogusummas 303 574,6 eurot).

⁸ S.h kuus kriminaalasja, mis sisaldasid ühtlasi majanduskuritegude all (olemasoleva väärtus kogusummas 303 574,6 eurot).

Nii narko- kui ka rahapesukuritegudes konfiskeeriti kõige enam vara Põhja ringkonnaprokuratuuri menetlustes. Inimkaubanduse kuritegudes konfiskeeriti vara vaid Põhja ringkonnaprokuratuuri poolt.

Joonis 3. Reaalselt konfiskeeritud vara kuriteoliigiti prokuratuuri tööpiirkondades, konfiskeeritud vara osakaal prokuratuuri tööpiirkondade järgi (%)⁹

Käesolevas ülevaates hinnati ka seda, kui paljudes kriminaalasjades kuriteoliigiti konfiskeerimist rakendati. Enam kui kolmandikus süüdimõistvates narkokuriteoosustes kohaldati konfiskeerimist. Nii korruptsiooni-, rahapesu- kui inimkaubanduse kuritegude otsustes kohaldati konfiskeerimist umbes pooltel juhtudel.

Tabel 4. Konfiskeerimise kohaldamise osakaal kohtuotsustes

	Menetluste arv, milles kohaldati konfiskeerimist (s.h asenduskonfiskeerimine)	Menetluste arv, milles kohaldati konfiskeerimist olemasoleva vara suhtes	Süüdimõistvate kohtuotsuste arv	Kõikide konfiskeerimiste osakaal kohtuotsustest	Realse varaga konfiskeerimiste osakaal kohtuotsustest
Narkokuriteod ¹⁰	129	124	354	35%	36%
Korruptsioon ¹¹	14	13	29	45%	48%
Rahapesu ¹²	6	6	12	50%	50%
Inimkaubandus ¹³	5	5	9	56%	56%

LAIENDATUD KONFISKEERIMINE

Laiendatud konfiskeerimist kohaldati olemasoleva vara osas kokku 882 080,5 euro ulatuses 85-s menetluses¹⁴. Võrreldes 2012. aastaga (mil vara konfiskeeriti 690 553,5 eurot) kasvas konfiskeeritud vara väärtus 28%, kuid menetluste arv vähenes 4 võrra (2012. aastal 89

⁹ Kuna kuriteoliigid osaliselt kattuvad (näiteks konfiskeerimine kriminaalasjas, milles isikud mõistetakse süüdi nii narko- kui ka rahapesukuriteos), sisaldub sellisel juhul sama kriminaalasi mitmel real ning koondsumma ei kattu ridade summaga. Selliseid kattuvusi oli nii narko-, majandus- kui ka kuritegeliku ühenduse kriminaalasjades.

¹⁰ KarS §-id 183-189 ning § 392.

¹¹ KarS §-id 293-298.

¹² KarS § 394.

¹³ KarS §-id 133-133³ ning § 268¹.

¹⁴ S.h kolm autot, mille väärtus ei olnud teada.

menetluses). Kõige enam kohaldati vara laiendatud konfiskeerimist (KarS § 83²) narkokuritegude puhul.

Tabel 5. Vara laiendatud konfiskeerimine olemasoleva vara osas

Märkus: Kuna kuriteoliigid osaliselt kattuvad (näiteks juhul, kui isikud mõistetakse süüdi nii narko- kui ka rahapesukuriteos), sisaldub sellisel juhul sama kriminaalasi mitmel real ning koondsumma ei kattu ridade summaga. Selliseid kattuvusi oli nii narko-, majandus- kui ka kuritegeliku ühenduse kriminaalajades.

Kuriteoliik	Konfiskeeritud vara (€)
Narkokuriteod	558 032,2
Majanduskuriteod	309 028,3
Rahapesu	199 745,0
Org kuritegevus	118 190,3
Korruptsioon	2 410,0
Inimkaubandus	775,0
Muu	2 928,0

MENETLUSED, MILLEGA KONFISKEERITI VÄHEMALT 6400 EUROT

Olemasolevat vara konfiskeeriti vähemalt 6400 euro ulatuses 33-s menetlustes (2012. a: 49). Sellistes menetlustes konfiskeeriti vara 1 179 460,6 euro väärtuses, mis moodustab kogu aasta jooksul konfiskeeritud olemasolevast varast 86%.

Tabel 6. Konfiskeerimised menetlustes, milles vara väärtuseks on vähemalt 6400 eurot, 2012-2013

2012	2013	Muutus (%)
1 550 167,9 €	1 179 460,6 €	-24%

Võrreldes 2012. aastaga, langes oluliselt selliste kriminaalajade arv ja väärtus, milles konfiskeeriti vähemalt 6400 eurot. 2013. aastal oli rohkem kattuvaid menetlusi (nt sama menetluse raames konfiskeeriti raha nii seoses rahapesu- kui ka narkokuritegudega) ning seetõttu ei ole kuriteoliigiti langus niivõrd silmapaistev (v.a korruptsioonikuritegudes).

Tabel 7. Konfiskeerimised kuriteoliigiti menetlustes, milles vara väärtuseks on vähemalt 6400 eurot

Märkus: Kuna kuriteoliigid osaliselt kattuvad (näiteks juhul, kui isikud mõistetakse süüdi nii narko- kui ka rahapesukuriteos), sisaldub sellisel juhul sama kriminaalasi mitmel real ning koondsumma ei kattu ridade summaga. Selliseid kattuvusi oli nii narko-, majandus- kui ka kuritegeliku ühenduse kriminaalajades.

Kuriteoliik	2012 Vara väärtus (€)	2013 Vara väärtus (€)
Narkokuriteod	794 998,7	635 610,8
Majanduskuriteod (s.h rahapesu)	230 773,4	497 783,6
Korruptsioonikuriteod	199 290,0	-
Kuritegelik ühendus	86 340,6	298 038,6
Rahapesukuriteod	103 675,5	199 745,0
Muu	167 655,2	163 264,0
Inimkaubandus	125 936,7	34 811,9